

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 15/04/2013

Αριθμ. πρωτ.: 724

ΠΡΟΣ:

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας
& Κλιματικής Αλλαγής

- Υπουργό - κ. Λιβιεράτο Ε.
- Αναπληρωτή Υπ. - κ. Καλαφάτη Σ.
- Γεν. Γραμ. Χωροταξίας & Αστικού
Περιβάλλοντος - κ. Αλεξιάδη

**ΘΕΜΑ: Παρατηρήσεις στην μελέτη «Α' φάση, Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης»
Περιφέρειας Ηπείρου.**

Ο χωροταξικός σχεδιασμός της Χώρας, αλλά και των Περιφερειών της, είναι επιβεβλημένος και σ' αυτόν πρέπει να βασίζεται κάθε προγραμματισμός έργων και δράσεων ώστε συντονισμένα και ιεραρχημένα να διατίθενται οι οικονομικοί πόροι για μεγιστοποίηση του αποτελέσματος κάθε προσπάθειας οικονομικής ανάπτυξης. Το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ) της Ηπείρου θεσμοθετήθηκε το 2003. Μετά από δέκα χρόνια είναι αναγκαίο να γίνει έλεγχος της αποτελεσματικότητάς του και αξιολόγηση της εφαρμογής του. Να ληφθούν όσες αποφάσεις επιβάλλεται για την αναθεώρησή του και εξειδίκευσή του, έτσι που να καταστεί λειτουργικό και να επιτελέσει το ρόλο του.

Η Δ.Ε. του ΤΕΕ/ΤΗ στην οποία τέθηκε υπόψη η Α' Φάση της μελέτης για την «Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» της Περιφέρειας Ηπείρου και στο πλαίσιο της διαβούλευσης, ανέθεσε σε ομάδα εργασίας το έργο της ανάλυσης, κωδικοποίησης, αποσαφήνισης και σχολιασμού όσων τα παραδοτέα της μελέτης περιλάμβαναν. Μετά από μελέτη και συζήτηση σε συνεδριάσεις διατυπώνει τις απόψεις – παρατηρήσεις της για την κατατεθείσα Α' Φάση της μελέτης.

Θεωρούμε ότι η αξιολόγηση και αποτίμηση του αποτελέσματος της εφαρμογής του ΠΠΧΣ Περιφέρειας Ηπείρου από το 2003, χρονιά θεσμοθέτησής του, μέχρι σήμερα είναι απαραίτητα στοιχεία προκειμένου να αποφασιστούν τα επόμενα βήματα αναθεώρησης και εξειδίκευσής του.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο Νόμος 2742/99 ρυθμίζει το χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας και στοχεύει στην περιβαλλοντική προστασία, την ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και τη στήριξη της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στον ελληνικό χώρο.

Η εθνική νομοθεσία προβλέπει τέσσερα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού εθνικό (γενικό πλαίσιο, ειδικά πλαίσια), περιφερειακό, μητροπολιτικό, πολεοδομικό και βέβαια την αρχή τα «υποκείμενα να υπακούουν στα υπερκείμενα».

Δυστυχώς, σήμερα, ο θεσμοθετημένος χωροταξικός σχεδιασμός συνεχίζει να αντιμετωπίζεται ως εμπόδιο στην προσπάθεια διαμόρφωσης μιας αναπτυξιακής προοπτικής, παρά ως οδικός χάρτης διευκόλυνσής της. Πέραν αυτού όμως, σε εφαρμογή μνημονιακών υποχρεώσεων της χώρας, έχουν ψηφιστεί νομικές πράξεις που παρακάμπτουν θεσμοθετημένα κείμενα για στόχους, προτεραιότητες και κατευθύνσεις των χωροταξικών σχεδίων εθνικού και περιφερειακού επιπέδου (σύγκλιση, συνοχή, άρση αντιθέσεων, επίδραση σε αναπτυξιακούς, παραγωγικούς και δημογραφικούς δείκτες κλπ). Τούτο με το επιχείρημα της οικονομικής συγκυρίας. Είναι απόλυτα φανερό ότι επιχειρείται όχι μόνο η αμφισβήτηση της εφαρμογής αλλά και η αποδυνάμωση της θεσμικής κατοχύρωσης του ορθολογικού σχεδιασμού.

Έως πολύ πρόσφατα ο βαθμός ωρίμανσης των έργων και ο δείκτης απορροφητικότητας των ευρωπαϊκών κονδυλίων καθόριζε την επιλογή της υλοποίησης των έργων και την προτεραιότητά τους. Η επιλογή της υλοποίησής τους με αυτά τα κριτήρια απέιχε από τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις των Χωροταξικών Πλαισίων. Η λογική αυτή πρέπει να αλλάξει και ο Χωροταξικός Σχεδιασμός να γίνει πραγματικά ο οδηγός σε ένα μέλλον Βιώσιμης Αειφόρου Ανάπτυξης.

Σήμερα που το ΠΔΕ έχει συρρικνωθεί δραματικά, επιβάλλεται να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί στο σχεδιασμό χωροταξικής και αναπτυξιακής πολιτικής καθώς και στην αξιοποίηση των πόρων του νέου προγράμματος 2014-2020.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σε ότι αφορά τη δομή του κειμένου, διαπιστώνουμε πως πρόκειται για ένα μακροσκελές και εκτενές κείμενο το οποίο βασίζεται, εν πολλοίς, στην παράθεση στοιχείων, είτε από θεσμοθετημένα είτε από υπό εκπόνηση πολεοδομικά πλαίσια (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, Ρυθμιστικό Σχέδιο). Θα ήταν σκόπιμο στο κυρίως κείμενο να περιλαμβάνονται οι αξιολογήσεις της μελετητικής ομάδας και τα υπόλοιπα στοιχεία - αναλυτικοί πίνακες που αφορούν στατιστικά δεδομένα (πληθυσμιακά, οικονομικά, κοινωνικά) και πίνακες (π.χ. ακτές κολύμβησης, υλοποιημένα έργα) - να παρατίθενται σε αντίστοιχα παραρτήματα.

Μια από τις κύριες εργασίες που πρέπει να κάνει η μελέτη αναθεώρησης και αξιολόγησης είναι να αναλύσει τις κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ 128/Α/03-07-2008) και των Ειδικών Πλαισίων (καταστημάτων κράτησης, ΑΠΕ, Βιομηχανίας, υδατοκαλλιεργειών) για την Περιφέρεια Ηπείρου, να τις συγκρίνει με τις προβλέψεις του υπό αναθεώρηση Π.Π., να αναιρέσει τις επιπτώσεις της λανθασμένης χρονικής αλληλουχίας τους (στο δεύτερο στάδιο της μελέτης), ώστε να επιτευχθεί αυτό που ο νομοθέτης του Ν. 2742/99 αναφέρει ως «εναρμόνιση».

Θα περίμενε κανείς λοιπόν να γίνει κατά σειρά:

- ❖ αναλυτική παρουσίαση των κατευθύνσεων που προκύπτουν από τα εγκεκριμένα υπερκείμενα πλαίσια σχεδιασμού για την Περιφέρεια Ηπείρου,
- ❖ σύγκριση με την υφιστάμενη κατάσταση αξιοποιώντας μελέτες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί για την περιοχή και είτε έχουν θεσμοθετηθεί είτε όχι,
- ❖ αξιολόγηση
- ❖ σκιαγράφηση προτάσεων για τα επόμενα στάδια της μελέτης

Αντίθετα, υπάρχει μια εκτενής αναφορά στα προαναφερθέντα πλαίσια σχεδιασμού με διάχυτες αξιολογικές κρίσεις στο εσωτερικό της, που καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη την εξαγωγή συμπερασμάτων σε σχέση με το έργο της αξιολόγησης που είναι το αντικείμενο της μελέτης.

Ένα από τα σημεία που συνέβαλαν στην περιορισμένη αποτελεσματικότητα του ΠΠΧΣΑΑ όπως εφαρμόστηκε μέχρι σήμερα, είναι η καταστρατήγηση του από τη διασταλτική ερμηνεία που δόθηκε σε κάποιες από τις κατευθύνσεις του. Η διασταλτική ερμηνεία προέκυπτε συνήθως προκειμένου να ικανοποιηθούν ισχυρά τοπικά συμφέροντα και πιέσεις που εκτονώνονται κυρίως στην τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία είναι συναρμόδια για την σύνταξη των ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ που εξειδικεύουν και εφαρμόζουν το ΠΠΧΣΑΑ. Ως εκ τούτου μας προβληματίζει η διατύπωση στη σελίδα 1022 του κειμένου «Η γενίκευση λοιπόν και η σχετική χωρική και θεματική αοριστία δεν συνιστούν υποχρεωτικώς αδυναμία αλλά όπλο αντιμετώπισης κινδύνων στενής νομικής ερμηνείας», παρόλο που στην αμέσως επόμενη πρόταση ο μελετητής θίγει και το θέμα της «διασταλτικής ερμηνείας». Θεωρούμε ότι η διατύπωση των αρχών επί των οποίων βασίζεται ο προσδιορισμός των κατευθύνσεων του αναθεωρημένου κειμένου θα πρέπει να είναι απολύτως ξεκάθαρη και σαφής, ώστε να μην επιτρέπει παρερμηνείες οι οποίες ουσιαστικά ακυρώνουν το αποτέλεσμα του χωροταξικού σχεδιασμού.

Μεθοδολογικά, παρατηρείται ότι δεν έχουν αξιοποιηθεί τα Ολοκληρωμένα Σχέδια Αστικής Ανάπτυξης και το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Αγροτικής Αναγέννησης, τα οποία εκπονήθηκαν πρόσφατα. Τέτοια Σχέδια πρέπει να αξιοποιηθούν προκειμένου να διερευνηθεί η ανθεκτικότητα και η διαχρονική αντοχή ορισμένων ιδιαιτεροτήτων του ηπειρωτικού χώρου, όπως η ερήμωση των μειονεκτικών περιοχών και η ενδυνάμωση των αστικών κέντρων και των παράκτιων περιοχών, ή ο γεωγραφικός εντοπισμός επιθυμητών ή ανεπιθύμητων δυναμικών στο χώρο.

Επίσης, δεν έχει ληφθεί υπόψη το Διαχειριστικό Σχέδιο των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδάτινου Διαμερίσματος Ηπείρου το οποίο βρίσκεται στο στάδιο της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου έχουν υλοποιηθεί, κατά την Τρίτη Προγραμματική Περίοδο, εκτός από τα Έργα της ΚΠ INTERREG 2000 -2006 ΕΛΛ –ΑΛΒ, τα οποία ορθά αναφέρονται στη μελέτη, Έργα της ΚΠ INTERREG 2000 -2006 ΕΛΛ –ΙΤ και Έργα άλλων Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας. Τα Έργα είναι σκόπιμο να αναφερθούν συνοπτικά και να αξιολογηθούν οι χωρικές επιπτώσεις τους, ιδίως σε σχέση με την οικοδόμηση δεσμών ανάμεσα σε Φορείς της Περιφέρειας Ηπείρου και σε Φορείς σε άλλες χώρες ευρωπαϊκές ή μεσογειακές.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Διαπιστώνουμε ότι στη μελέτη υπάρχουν ελλείψεις, εσφαλμένες αναφορές, ασάφειες και αντικρουόμενα συμπεράσματα.

• Λιμάνι Πρέβεζας

Για το λιμάνι της Πρέβεζας οι αναφορές που γίνονται σε διάφορα σημείου του κειμένου δεν αποσαφηνίζουν τον ρόλο του. Πιο συγκεκριμένα, στη σελ. 884 αναφέρεται ως «Η αναβάθμισή του και ο χαρακτηρισμός του ως λιμάνι εθνικού επιπέδου είναι πρωταρχικής σημασίας για την περιοχή, γιατί εκτός από την τουριστική ανάπτυξη θα αυξηθεί κατακόρυφα και η εμπορική του κίνηση» ενώ στη σελ. 1002 ως «Για το λιμάνι της Πρέβεζας το οποίο μετά τη ζεύξη Ακτίου –Πρεβέζης έχει μειωμένη κίνηση προβλέπεται η μετατροπή του σε τουριστικό (εξυπηρέτηση σκαφών αναψυχής και επιβατική σύνδεση με Παξούς ή άλλα λιμάνια των νησιών του Ιονίου) και περιορισμένη εμπορική δραστηριότητα κυρίως με κατεύθυνση την κάλυψη αναγκών μεταφοράς ή και αποθήκευσης χύδην φορτίων» Αναντιστοιχία υπάρχει και στο κείμενο της ΣΥΝΟΨΗΣ (σελ. 49 και 54).

• Ιαματικός τουρισμός

Η Ήπειρος είναι μια Περιφέρεια που λόγω της ποικιλομορφίας του φυσικού περιβάλλοντός της και του έντονου πολιτισμικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της, είναι ικανή να αναπτύξει πολλές μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Ανάμεσα σε αυτές είναι και ο Ιαματικός Τουρισμός. Είναι λανθασμένη η αναφορά στη σελ. 26 «Αναγνωρισμένες θέσεις ιαματικών πηγών δεν εντοπίζονται στην Περιφέρεια Ηπείρου».

- Στα αναφερόμενα Γενικά και Ειδικά Πλαίσια (σελ. 1, 15, 28, 41, 52) δεν καταγράφονται τα αντίστοιχα ΦΕΚ (μόνο στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη χωροθέτηση Καταστημάτων Κράτησης καταγράφεται).
- Σελ. 59 Διάγραμμα Δ.Α.1.1.α.1.5-1 Απόσπασμα χάρτη Εθνικού Προτύπου Χωροταξικής Οργάνωσης της Υδατοκαλλιεργητικής Δραστηριότητας παρουσιάζεται συνολικά η ζώνη ανάπτυξης ενώ θα έπρεπε να παρουσιάζονται οι ζώνες για κάθε υδατοκαλλιέργεια.
- 6) Σελ. 84 Στις τομεακές πολιτικές δεν υπάρχει αναφορά στην Εθνική Πολιτική για την αξιοποίηση των ορυκτών υλών.¹
- Σελ. 237 Όσο αφορά την ΒΙ.ΠΕ Ιωαννίνων καλό θα ήταν να γίνει μια καταγραφή ελεύθερων θέσεων για νέες εγκαταστάσεις, ανάγκη για επέκταση, δημιουργία νέου υποδοχέα.¹
- Σελ. 242 Αναφέρεται στις ΠΟΑΠΔ Κτηνοτροφίας χωρίς να επισημαίνεται η συμβατότητα της κατεύθυνσης αυτής σε σχέση με την εγκύκλιο του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Σκόπιμο θεωρείται να δοθούν κατευθύνσεις για την οργανωμένη κτηνοτροφική δραστηριότητα αφού προηγηθεί η καταγραφή των κορεσμένων περιοχών της Περιφέρειας (π.χ. Λεκανοπέδιο Ιωαννίνων).
- Σελ. 789 Στον πίνακα Π.Α.1.1.β.1.7-4 τα ιχθυοτροφεία στον Καλαμά δεν είναι 41 μονάδες αλλά περίπου 10 μονάδες.
- Σελ. 790 Η ΒΙΠΕ έχει συνδεθεί με τον Βιολογικό Καθαρισμό της πόλης
- Σελ. 792 Τα επεξεργασμένα στραγγίσματα δεν αρδεύουν το περιμετρικό πράσινο των ΧΥΤΑ.

¹ Τις παρατηρήσεις αυτές τις έχει εκφράσει με έγγραφο της και η Επιτροπή Επίβλεψης της μελέτης

- Σελ. 798 Σχετικά με την ΕΕΛ Πάργας δεν λειτουργεί η απομάκρυνση φωσφόρου.
- Σελ. 800 Σχετικά με την ΕΕΛ Ηγουμενίτσας δεν αποβάλλει στην Λεκάνη Αχέροντα Λούρου.
- Σελ. 802 Σχετικά με την ΕΕΛ Μετσόβου η διάθεση της λάσπης δεν γίνεται στο ΧΥΤΑ Ιωαννίνων.
- Σελ. 808 Εντάσσει την λεκάνη Λίμνης Παμβώτιδας στην Λεκάνη Αράχθου ενώ είναι στην λεκάνη Καλαμά σύμφωνα και με το Διαχειριστικό Σχέδιο Υδάτων.
- Σελ. 810, Πίν. Π.Α.1.1.b.1.7-12 Σημαντικές πιέσεις από ανθρωπογενείς δραστηριότητες στα επιφανειακά ύδατα.

ΑΡΧΕΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα σημεία - κλειδιά στα οποία θα πρέπει να επικεντρωθεί η μελετητική ομάδα του ΠΠΧΣΑΑ στην επόμενη φάση για την ολοκληρωμένη αναδιάρθρωση του μοντέλου ανάπτυξης που θα ακολουθήσει η Περιφέρεια Ηπείρου την επερχόμενη 15ετία παρουσιάζονται παρακάτω:

- **Διεθνής ρόλος – ΑΟΖ**

Σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά κείμενα σχεδιασμού (ΣΑΚΧ, Ευρώπη 2000, Ευρώπη 2000+) η Ήπειρος ανήκει στην μακροπεριφέρεια CADSES, η οποία περιελάμβανε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και αποσκοπούσε στην ευκολότερη ένταξη των τελευταίων στον ευρωπαϊκό κορμό, γεγονός που καθόρισε τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, στα οποία η Ήπειρος είναι επιλέξιμη. Αναφορικά με την Τέταρτη Προγραμματική Περίοδο (2007 -2013), είναι γνωστό ότι υλοποιούνται Έργα διασυνοριακής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, τα οποία, επίσης, αναμένεται να έχουν συγκεκριμένες χωρικές επιπτώσεις στην Περιφέρεια Ηπείρου, καθώς και την επιτυχημένη σύνδεση της με τα ευρωπαϊκά τόξα ανάπτυξης. Προκειμένου να είναι πλήρης η αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, χρειάζεται να ληφθεί υπόψη ο αριθμός, τα ποσά και οι άξονες των εγκεκριμένων ή υπό υλοποίηση Έργων χρηματοδοτούμενων από προγράμματα διαπεριφερειακής και διακρατικής συνεργασίας.

Από τη σκοπιά της χωροταξίας, ως υπόβαθρο για τη σωστή παρουσίαση, σε επόμενη φάση, του Οράματος και της Πρότασης για την Περιφέρεια Ηπείρου είναι σημαντική η εδαφική συνοχή, τόσο σε επίπεδο διασυνοριακής συνεργασίας, στην οποία περιορίζεται η μελέτη αναθεώρησης, όσο και στη διαπεριφερειακή συνεργασία, καθώς διευκολύνει την συνεργασία περιοχών σε οικονομική βάση, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους απόσταση. Γι' αυτό, ακριβώς, είναι αναγκαία η ορθή περιγραφή του χώρου, μέσα στον οποίο εντάσσεται η Περιφέρεια Ηπείρου. Αν και η ζώνη του διεθνούς ρόλου της περιφέρειας Ηπείρου που περιγράφεται στη μελέτη είναι σωστή, θα ήταν λάθος να περιοριστεί σε μια περιοχή πέριξ της Ηπείρου, καθώς η οικονομική κρίση έχει μεταβάλλει τα δεδομένα για τις επιχειρήσεις, οι οποίες θα χρειαστούν ευρύτερες γεωγραφικές ζώνες.

Είναι, επομένως, σκόπιμο να εισαχθεί ο προβληματισμός της ένταξης της Ηπείρου στον ευρωπαϊκό και μεσογειακό χώρο, σε μια ευρύτερη βάση ιδίως αναφορικά με την επικείμενη διαφοροποίηση/ εξειδίκευση της τοπικής παραγωγής. Εφόσον οι σχέσεις των δημόσιων φορέων και των επιχειρήσεων με δημόσιους φορείς και επιχειρήσεις άλλων ευρωπαϊκών και μεσογειακών περιφερειών είναι κομβικής σημασίας για την ανάπτυξη της εξωστρέφειας,

είναι σκόπιμη μια ευέλικτη αξιολόγηση, με επιλεκτικές εστιάζσεις, ανάμεσα στη συνεργασία, τις μεικτές δομές, τις υλικές ή άυλες υποδομές και τις προοπτικές που υπάρχουν – ή δεν υπάρχουν – στον ευρωπαϊκό ή το μεσογειακό χώρο. Ο μεσογειακός χώρος περιλαμβάνει την Ιβηρική, τις χώρες του Μαγρέμπ και τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου.

Η ανακήρυξη Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, εφόσον αποφασιστεί σε κεντρικό επίπεδο, πρέπει να ακολουθηθεί από τον αναγκαίο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, ο οποίος δεν εξαντλείται μόνο στις εξέδρες εξόρυξης και τις ιχθυοκαλλιέργειες αλλά περιλαμβάνει θέματα περιβάλλοντος (πχ περιοχές NATURA), μεταφορών, κλίματος, τουρισμού (μαζικό και εναλλακτικό τουρισμό), δημιουργίας και αξιοποίησης βάσεων πρωτογενών στοιχείων ή άλλες πιλοτικές ενέργειες κοκ.

Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός μπορεί να συμπεριλάβει τον παράκτιο χώρο ή κάποια μικρά νησιά, εφόσον επηρεάζουν τον υπό μελέτη θαλάσσιο χώρο και συνδέονται με τα προβλήματα του τελευταίου. Για τους παραπάνω λόγους, είναι σκόπιμη μια αξιολόγηση των προβλημάτων, σε επίπεδο χωροταξίας, που έχουν δημιουργηθεί στο θαλάσσιο ή τον παράκτιο χώρο της Περιφέρειας Ηπείρου, όπως ενδεικτικά η διάβρωση ακτών.

• Ειδικά κίνητρα - εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού

Ένα από τα εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού που έχει εισαχθεί στη νομοθεσία (αρ. 11 Ν.2742/99) είναι οι Περιοχές αναζήτησης Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ). Από το θεσμοθετημένο ΠΠΧΣΑΑ για την Περιφέρεια Ηπείρου προτείνονται με βάση, αφ' ενός το επίπεδο αναπτυξιακής υστέρησης ορισμένων περιοχών και αφ' ετέρου τους κινδύνους αλλοίωσης υφισταμένων πόρων συγκεκριμένες περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων. Στην πρώτη κατηγορία (ενίσχυση παραγωγικών δραστηριοτήτων) κατατάσσονται ο παραμεθόριος χώρος σε βάθος 20 km, η περιοχή Σουλίου – Δερβιζιάνων και ο ορεινός όγκος της Πίνδου. Στη δεύτερη εντάσσεται η παρόδια ζώνη πλάτους περίπου 5 km εκατέρωθεν της Εγνατίας οδού και του Δυτικού άξονα. Επί του συγκεκριμένου χωροταξικού εργαλείου, το σχόλιο του μελετητή είναι ότι «Δεν έχει καν ξεκινήσει η διαδικασία ορισμού ΠΕΧΠ στις περιοχές που ορίζει το ΠΠ, ενώ η οικονομική κρίση απομακρύνει ακόμα περισσότερο το ενδεχόμενο υλοποίησης της συγκεκριμένης δράσης στο εγγύς μέλλον». Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι τη στιγμή που από το μελετητή κρίνεται μάλλον απίθανη εξέλιξη η αξιοποίηση ενός εργαλείου χωροταξικού σχεδιασμού που αφορά τις παραμεθόριες περιοχές και που έχει εισαχθεί στη νομοθεσία εδώ και 15 περίπου χρόνια, το τελευταίο χρονικό διάστημα έχει ανοίξει πολύ έντονα διάλογος για το εργαλείο των ΕΟΖ στην παραμεθόρια περιοχή της Περιφέρειας Ηπείρου. Θέση μας είναι ότι σε αναπτυξιακό επίπεδο και προκειμένου να δημιουργηθούν ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης σε αυτές τις ευαίσθητες παραμεθόριες περιοχές, υπό τον έλεγχο των χωρικών επιπτώσεων που εξασφαλίζονται μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού, είναι σκόπιμο να αξιοποιηθεί αποκλειστικά το ανενεργό εργαλείο των ΠΕΧΠ.

Οι εταιρικές σχέσεις του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα είναι κομβικής σημασίας για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας και τη μόχλευση κεφαλαίων. Για το λόγο αυτό, απαιτείται, σε στρατηγικό επίπεδο, μια αξιολόγηση της κατάστασης που επικρατεί, αναφορικά με τη δημόσια περιουσία, τα προβλήματα και τις εκκρεμότητες που υπάρχουν, καθώς και των εμποδίων που πρέπει να υπερπηδηθούν, προκειμένου οι Συμπράξεις Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα, όταν αυτές επιλέγονται, να λειτουργήσουν θετικά για το σύνολο της Περιφέρειας.

- **Εξόρυξη υδρογονανθράκων**

Μια από τις μεγάλες ευκαιρίες που έχει η Περιφέρεια Ηπείρου να εκμεταλλευτεί στο σημερινό αρνητικό επενδυτικό κλίμα είναι οι προοπτικές εξόρυξης υδρογονανθράκων, οι οποίες με το πέρασμα του χρόνου γίνονται ολοένα και ισχυρότερες. Αρκετές έρευνες επιβεβαιώνουν την ύπαρξή τους ενώ ήδη έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για την επιλογή επενδυτή. Πρόκειται για μια εξέλιξη η οποία εάν ευδοκιμήσει θα έχει άμεσες επιπτώσεις στην ευρύτερη περιοχή του σημείου εξόρυξης και στην Περιφέρεια Ηπείρου γενικότερα. Επομένως ο χωροταξικός σχεδιασμός θα πρέπει να είναι ώριμος να αντιμετωπίσει θέματα που θα προκύψουν. Ως εκ τούτου κρίνεται ανεπαρκές το σχόλιο του μελετητή στη σελ. 989 ότι: «Η μόνη σημαντική διαφοροποίηση αφορά στις προοπτικές εξόρυξης υδρογονανθράκων, οι οποίες όμως δεν έχουν επαρκώς τεκμηριωθεί τεχνικοοικονομικά, ενώ ακόμα και στην περίπτωση που κάτι τέτοιο συμβεί ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης των απαιτούμενων ερευνών και επενδύσεων μάλλον ξεπερνά τον αντίστοιχο της επιχειρούμενης αναθεώρησης του ΠΠ.»

- **Συγκοινωνιακές - ενεργειακές υποδομές**

1. **Σιδηροδρομική σύνδεση της Ηπείρου**

Η πλήρης ανάπτυξη του συστήματος των συγκοινωνιακών υποδομών της Ηπείρου και η ολοκληρωμένη λειτουργία του Λιμένα της Ηγουμενίτσας θα επιτευχθεί με τη κατασκευή της Ιόνιας Οδού και τη σιδηροδρομική σύνδεση της Ηπείρου και του Λιμένα της Ηγουμενίτσας με το υπόλοιπο δίκτυο.

Η έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου Υπουργών Μεταφορών, τον Οκτώβριο του 2003, για ένταξη στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών του Δυτικού Σιδηροδρομικού Άξονα, δίνει τη δυνατότητα να ολοκληρωθεί επιτέλους ένα πλήρες σιδηροδρομικό δίκτυο που θα συνδέει όλες τις περιοχές της χώρας.

Η σιδηροδρομική σύνδεση της Ηπείρου κατά την άποψη μας αποτελεί εθνική προτεραιότητα και θα πρέπει να εξετασθεί με γνώμονα τα μελλοντικά πολλαπλά οφέλη που θα προκύψουν σε εθνικό πλέον επίπεδο με την ολοκλήρωσή της στο Λιμένα της Ηγουμενίτσας.

Είναι προφανές ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη εκτέλεσης του έργου είναι η άμεση ολοκλήρωση των συγκεκριμένων μελετών του ΟΣΕ που ήδη είναι σε εξέλιξη.

Λαμβάνοντας υπόψη και τη δύσκολη οικονομική συγκυρία, θεωρούμε ότι στην αναθεώρηση του χωροταξικού σχεδιασμού πρέπει να περιληφθεί η αναγκαιότητα για άμεση εκκίνηση του έργου και αναφορές για σταδιακή προκήρυξη εκτέλεσης τμημάτων του έως και την ολοκλήρωση αυτού.

2. **Φυσικό αέριο**

Το Φυσικό Αέριο, παρότι δεν αποτελεί ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, θεωρείται μια σοβαρή και αξιόπιστη εναλλακτική λύση, πιο φιλική προς το περιβάλλον.

Τα περιβαλλοντικά οφέλη, η μεγάλη επάρκεια σε σχέση και με το πετρέλαιο, η υψηλή θερμική απόδοση, η ασφάλεια στη μεταφορά και στην εκμετάλλευση και το χαμηλότερο, συγκριτικά, κόστος είναι σημαντικότερες παράμετροι που θα οδηγήσουν τα επόμενα χρόνια σε ευρύτατη χρήση του για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών.

Η αναγκαιότητα, η χρησιμότητα και η στρατηγική σημασία εισόδου του Φυσικού Αερίου στην Ήπειρο είναι σημαντικά.

Ανεξάρτητα από την τελική στρατηγική και πολιτική επιλογή της κυβέρνησης σε ότι αφορά τον αγωγό (TAP ή ITGI), θεωρούμε ότι η σύνδεση της Ηπείρου με το δίκτυο αγωγού φυσικού αερίου είναι επιβεβλημένη.

ΜΟΝΤΕΛΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στο κεφάλαιο A11b3 «Συνθετική Αξιολόγηση της Υπάρχουσας Κατάστασης – Προβλήματα και Προοπτικές για την αειφόρο χωρική ανάπτυξη της Περιφέρειας» προτείνονται δύο διαφορετικές αναπτυξιακές δυνατότητες:

- ✓ 1^η: Να επιδιωχθεί η χωρική διασπορά των παρεμβάσεων προκειμένου να καλυφθεί το σύνολο της περιφέρειας με στόχο την ισόρροπη ανάπτυξη. Η λογική αυτή ακολουθεί τη λογική του υφιστάμενου προγραμματισμού. (παράδειγμα ορεινής οδοποιίας, μπορεί να λύνει προβλήματα και να βελτιώνει συνθήκες διαβίωσης δεν επιφέρει όμως άμεσα αναπτυξιακά αποτελέσματα)
- ✓ 2^η: Να επικεντρωθεί η αναπτυξιακή σε συγκεκριμένους τομείς και χωρικές ενότητες όπου αποδεδειγμένα διαπιστώνεται ότι υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα και επομένως η στοχευόμενη παρέμβαση μπορεί να δημιουργήσει άμεσο αναπτυξιακό αποτέλεσμα.

Συμπερασματικά μέσα από τη μελέτη, αναπτύσσονται δύο κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου.

Η πρώτη κατεύθυνση αποτελεί το υφιστάμενο μοντέλο ανάπτυξης το οποίο δεν αποδίδει τα επιθυμητά αποτελέσματα ανάπτυξης (σελ.1013, 1014).

Η δεύτερη κατεύθυνση, είναι μια βελτιωμένη εκδοχή του θεσμοθετημένου ΠΠ. Στη κατεύθυνση αυτή η μελετητική ομάδα υπαινίσσεται μια προτίμηση χωρίς να υπάρχουν ξεκάθαρες απόψεις και σημαντικές διαφοροποιήσεις με το θεσμοθετημένο ΠΠ λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές εξελίξεις τις τελευταίες δεκαετίες.

Πριν καταλήξουμε θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά δύο παράγοντες.

Ο πρώτος είναι αυτό που περιγράφεται στη σελ. 1001 «Η διαπίστωση του Π.Π. περί διαφοροποίησης ως προς την ένταση των οικιστικών πιέσεων αλλά και των αναπτυξιακών προοπτικών μεταξύ του άξονα Ηγουμενίτσα - Ιωάννινα από τη μια και Πρέβεζα - Άρτα από την άλλη, όχι μόνο συνεχίζει να είναι επίκαιρη, αλλά στο βαθμό που καθυστερεί η κατασκευή του Δυτικού οδικού άξονα, εντείνεται περισσότερο. Η τάση αυτή δημιουργεί για πρώτη φορά στην περιφέρεια Ηπείρου μια διακριτή και χωρικά εκτεταμένη ενδοπεριφερειακή ανισότητα. Έτσι άλλος ένας στόχος του Π.Π., αυτός της άμβλυνσης των δια και ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων, παραμένει επίκαιρος και επιτακτικότερος».

Ο δεύτερος παράγοντας έχει να κάνει με την αστοχία της έως σήμερα ακολουθούμενης πολιτικής να δημιουργήσει αναπτυξιακά αποτελέσματα με την εφαρμοζόμενη πολυδιάσπαση των πόρων σε έργα που βασίζονται στη λογική «κάθε κωμόπολη και ΤΕΙ, κάθε χωριό και πνευματικό κέντρο». Για το λόγο αυτό θεωρούμε ότι οι εκ των πραγμάτων περιορισμένοι πόροι θα πρέπει μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού να κατευθυνθούν σε στοχευμένα, βιώσιμα έργα που θα αμβλύνουν τις περιφερειακές ανισότητες, παράγοντας αναπτυξιακά αποτελέσματα στις περιοχές που θα επενδυθούν με στόχο τη διάχυσή τους στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας Ηπείρου.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω προτείνουμε ως μοντέλο ανάπτυξης της Περιφέρειας Ηπείρου, αυτό της «ελεγχόμενης διασποράς».

Το ερώτημα που μένει να απαντηθεί είναι «Ποιες περιοχές θεωρούνται δυναμικές προκειμένου να προωθηθούν οι επενδύσεις»; Ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί στα πλαίσια της αξιολόγησης από την ομάδα μελετητών και να αποσαφηνιστεί σε ποιες περιοχές μπορεί να υποκρύπτονται θετικές δυναμικές, στα πλαίσια των σημερινών μακροοικονομικών και πληθυσμιακών μεγεθών.

Κλείνοντας πρέπει να επισημάνουμε ότι στη ζοφερή πραγματικότητα της οικονομικής κρίσης που ζούμε, όταν και ο τελευταίος οικονομικός πόρος πρέπει να αξιοποιείται πολλαπλασιαστικά για την ανάπτυξη, είναι προφανώς μονόδρομος η κάθε δράση και ενέργεια να εντάσσεται σε σχεδιασμό. Ο προγραμματισμός να τηρείται δεσμευτικά, ώστε συντονισμένα να υλοποιούνται οι στόχοι που έχουν συμφωνηθεί με πλήρη αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων. Μέσα από την αναθεώρηση και εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου ανάπτυξης της Ηπείρου, που είναι σκοπός της παρούσας μελέτης, πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια οι αρχές επί των οποίων βασίζεται ο προσδιορισμός των κατευθύνσεων του αναθεωρημένου κειμένου. Αυτό θα αποτελέσει το ανάχωμα που δεν θα επιτρέψει παρερμηνείες ή διαστρεβλώσεις όταν συντάσσονται τα επί μέρους προγράμματα δράσης. Παρερμηνείες και διαστρεβλώσεις κατά το δοκούν, ακυρώνουν το κάθε αναμενόμενο αποτέλεσμα του χωροταξικού σχεδιασμού και καταλήγουν σε κατασπατάληση πόρων, φυσικών και οικονομικών.

Για τη Διοικούσα Επιτροπή
Ο Πρόεδρος

Χρίστος Παπαβρανούσης

Κοινοποίηση:

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου Δυτ. Μακεδονίας – Γρ. Γενικού Γραμ.
- Βουλευτές Ηπείρου
- Περιφέρεια Ηπείρου
 - i) Γρ. Περιφερειάρχη
 - ii) Γρ. Αντιπεριφερειάρχη – κ. Καλογιάννη Τ.
- Πρόεδρο Περιφερειακού Συμβουλίου
- Παρατάξεις Περιφερειακού Συμβουλίου
- Δημάρχους Ηπείρου
- Περιφερειακή Ένωση Δήμων Ηπείρου
- Ομάδα Εργασίας Επεξεργασίας του Περιφερειακού Πλαισίου
- Ανάδοχο Μελέτης
- Τ.Ε.Ε.
- Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ
- Ιστοσελίδα ΤΕΕ/ΤΗ
- Μ.Μ.Ε.